

cirkulární móda 2

cirkulární ekonomika
jako cesta změny módního průmyslu

slovník užitečných pojmů

fast fashion, neboli rychlá móda, se začala šířit v 90. letech, kdy většina velkých značek ve snaze o co nejvyšší ekonomický zisk zavedla v chudých a ekonomicky se rozvíjejících zemích velkovýrobní založené na přístupu co nejrychlejší a co nejlevnější výroby oblečení, produkující trendové oblečení za nejnižší náklady bez ohledu na sociální a environmentální dopady. Většina zaměstnanců pracuje za méně než minimální mzdu a není výjimkou, že jsou v továrnách zaměstnávány děti.

cradle to cradle (c2c) design je způsob navrhování a produkce výrobků od kolébky ke kolébce. Podle c2c by měl design umožňovat krátkodobé užití, pohodlí i estetický požitek s vědomím, že materiály přetrvávají i po dosloužení výrobku, kdy se znovu stávají surovinami a cirkulují v nekonečném výrobním cyklu, který eliminuje vznik odpadu. Takový přístup k designu je jedním ze základních principů cirkulární ekonomiky.

downcyklace, či také **recyklace**, je opětovné využití textilu, které ovšem na rozdíl od **upcyklace** snižuje kvalitu a hodnotu původního produktu a mrhá tak jeho potenciálem. Je to hlavně tím, že oblečení se skládá z různých materiálů, proto je nejjednodušší způsob jej rozcupovat a z kousků vytvořit například netkanou textilii, zátěžový koberce či textilní výplň do sedaček aut.

kaskádová recyklace je stupňující se downcycling, kdy s každým zpracováním textilií vzniká nový výrobek, ale nižší kvality, například výplň do autosedaček nebo zátěžové koberce.

slow fashion (pomalá móda) je protipól fast fashion. Klade důraz na hodnotu, kvalitu, řemeslnou dovednost, odpovědnost, udržitelnost produkce a respekt k lidským právům v rámci celého procesu výroby od materiálů, výrobu, dopravu, prodej i využití po konci životnosti. Pojí se s fenomény **swapů** či **upcyklace**. Blízký je jí minimalismus, nadčasovost a jednoduchost. Lze ji vystihnout třemi imperativy: méně je více, kvalita nad kvantitou, a nakupuj lokálně.

sweatshop či také **sweat factory** – doslova „fabrika na pot“ je továrna či manufaktura, zejména v textilním a oděvním a obuvnickém průmyslu, jejíž zaměstnanci, nezřídka děti, pracují v dlouhých časových směnách za velmi nízkou mzdu a za nedůstojných, zdraví i život ohrožujících podmínek. Sweatshopy se vyskytují v řadě zemí východní Asie, Afriky a jižní Ameriky, například Bangladéši, Číně, Indonésii, Kambodži, Indii a na Srí Lance.

upcyklace je přístup k módě, který využívá staré, opotřebované či jinak poškozené a znehodnocené textilní materiály a oděvy, které by za normálních okolností byly považovány za odpad, a využívá je k tvorbě nových, hodnotnějších a často i typově odlišných kusů oděvu (např. přešívání pánských košil na dámské šaty) či módních doplňků. Může se jednat o tradiční vysprávky, opravy či rozebrání a znovuvyužití části či materiálu (např. přize).

slow life style je životní styl v duchu zásad a principů **slow fashion**.

úvodní slovo

Čeká módu cirkulární budoucnost?

V ruce právě držíte druhý díl publikace Cirkulární móda, která vznikla v Institutu cirkulární ekonomiky za finanční podpory H&M. Začtete se do příkladů dobré praxe, rozhovorů a článků, které mají jeden společný ukazatel: vizi udržitelné cirkulární módy. Změna klimatu je jednou z největších výzev současnosti. Její důsledky budou mít dopad na celou naši planetu a na všechny, kdo na ní žijí. To z ní činí klíčovou výzvu pro všechna průmyslová odvětví, včetně módy. Pro nás to znamená nové možnosti a zvětšující se ambice udržitelnosti.

Jedna věc je jistá: módní průmysl nemůže nadále fungovat stejným způsobem, jako v minulých desetiletích. Ve společnosti H&M Group se domníváme, že přechod z lineárního na cirkulární obchodní model je cesta vpřed a naší ambicí je stát se 100% cirkulární firmou. Proto jsme si jako partnera pro naše lokální aktivity v rámci udržitelnosti a cirkularity vybrali právě INCIEN.

Rozhodli jsme se učinit odvážný závazek a ukázat, že móda může mít pozitivní dopad

na klima, a to v celém našem hodnotovém řetězci nejpozději do roku 2040. V módním průmyslu existuje velká závislost na přírodních zdrojích.

Věříme, že je nesmyslné aby tolik oblečení a vyhozených textilií končilo na skládce. I když dopady na životní prostředí spojené se zpracováním textilu mohou být škodlivé, existují látky a materiály, které mají menší dopad na životní prostředí. Recyklace je jedním z mnoha způsobů, jak naplnit naše cíle směrem k udržitelné budoucnosti. V roce 2019 jsme prostřednictvím naší iniciativy pro sběr oděvů shromáždili více než 21 tun textilu pro opětovné použití a recyklaci. To je o 14 % více než v loňském roce a představuje ekvivalent 130 milionů triček.

Ale v cirkulárních snahách nejsme sami. A o tom je tato příručka – o cestách módy směrem k cirkulární budoucnosti u nás i v zahraničí.

Příjemné čtení.

Slavomíra Barnová
Communication Manager H&M ČR

střípky

z udržitelné módy

upcyklace, udržitelnost, pronájem, recyklace, přírodní materiály a nižší dopad na životní prostředí

To jsou pojmy, se kterými pracují jak nové vznikající značky, tak značky stávající, které tak odpovídají na poptávku zákazníků po zboží, které neničí planetu. Některé z nich vám představíme v této příručce.

---

vyhledávač módy **Glami** přidal na své stránky nové filtry a speciální sekce **pro podporu českých a udržitelných značek**

Reagoval tak na výsledek výzkumu, který říká, že celkem 76 % Čechů by bylo ochotno si za udržitelnou módu připlatit. Téměř polovina z nich ale neví, které značky patří mezi udržitelné a co to vlastně obnáší. (MediaGuru)

---

podle dokumentů iniciativy Fashion Revolution vyprodukuje

módní průmysl ročně až **92 milionů tun odpadu** a **jen 20 %** celkového množství se celosvětově **recykluje** nebo znovu použije

návrhářka značky ODIVI, Iva Burkertová, **šokovala** společnost svou **přehlídkou nahých modelek**

„Přemýšlela jsem, jak vypadá stoprocentně udržitelná kolekce. A zjistila jsem, že neexistuje.“

vůdčí módní značky ve Francii podepsaly **pakt o udržitelnosti**

Módní pakt G7 má zajistit, že celkem 32 značek, mezi nimi např. Chanel, Prada, Gucci, Nike, Adidas, Zara a H&M, podnikne kroky k omezení dopadů oděvního průmyslu na světové klima, druhovou rozmanitost a stav oceánů.

za 10 let oděvní společnosti **zdvojnásobily počet kolekcí**

Podle zprávy Environmentální dopad textilního a oděvního průmyslu (EU, 2019) oděvní společnosti v roce 2011 vydaly až dvakrát víc kolekcí než v roce 2000. Některé řetězce navíc vydávají až 24 kolekcí za rok. To z některého oblečení dělá zboží na jedno použití.

mladý designér **Adam Kost** na Prague Fashion Weeku představil svou **plně recyklovatelnou** kolekci

Ekologický aspekt oděvů a jejich rozložitelnost byly hlavním tématem i několika dalších show. Designéři se víc a víc zajímají o to, co bude s oblečením dál a snaží se vymyslet způsob výroby, který bude k přírodě co nejšetrnější. (Elle)

rozbor řek Spojeného království prokázal znečištění **mikroplasty ve všech testovaných lokacích**

Přitom jedním ze zdrojů tohoto znečištění jsou syntetická vlákna, např. polyester. Mikroplasty se z oblečení uvolňují hlavně při praní. Z obuvi se uvolňují oděrem podrážek. (The Guardian)

vévodkyně Kate se na veřejnosti nikdy neukazuje v jednom modelu pouze jedinkrát

Zatímco bulvární deníky označují Katinu oblibu v opakovaném nošení „starých“ modelů za trapas, my jí dáváme palec nahoru. Oblečení většinou ozvláštní jinými doplňky, občas jej i nechá přešít. Například květinové šaty od Alexandra McQueena podruhé ozvláštnily přešité rukávy. Snaží se tak reagovat na stav v módním průmyslu a vymezit se proti fast fashion.

toky a kruhy

v textilním průmyslu

Textil. Materiál, který je přítomen během téměř každého okamžiku v našich životech nás doprovází od kolébky po hrob. Současný lineární systém nakládání s textilem ale dozrál do fáze, kdy je nevyhnutelná změna. Proč?

ztrácíme hodnotné materiály

Každou sekundu je spáleno nebo uloženo na skládku jedno nákladní auto plné oblečení. Světová produkce textilních vláken pro oblečení v roce 2015 činila 53 milionů tun. 12 % těchto materiálů bylo ztraceno již ve fázi výroby. Při praní oblečení došlo k úniku 0,5 milionu tun mikroplastů, což je množství materiálu potřebné pro výrobu 50 miliard plastových lahví.

Ať už oblečení bylo nošené jednou nebo nikoliv, mělo jednoho majitele nebo desítky, konec je téměř stejný: 73 % veškerého oblečení na světě skončilo na skládce nebo ve spalovně. 12 % oblečení bylo kaskádově recyklováno. To je stupňující se downcycling, kdy s každým zpracováním textilií vzniká nový výrobek, ale nižší kvality, například vyplň do autosedaček nebo zátěžové koberce. 2 % z celkového množství textilií bylo během těchto procesů ztraceno.

97 % těchto textilních vláken bylo vyrobeno z primárních surovin, hlavně z polymerů a bavlny. Pouze jedno procento z původního množství vyprodukovaných vláken bylo skutečně recyklováno podle principu z kolébky do kolébky – z použitého oblečení vzniklo nové ve stejné nebo lepší kvalitě.

textilní průmysl ohrožuje životní prostředí i naše zdraví

Textilní výroba má i další negativní dopady. Jsou to třeba ekonomické ztráty – každoročně přicházíme o textil v hodnotě 0,5 bilionů amerických dolarů v důsledku nedostatečné míry využití a recyklace oblečení. Produkce textilu má dopad i na lidské zdraví – nebezpečné látky používané při výrobě i barvení látek negativně ovlivňují zdraví pracovníků i spotřebitelů a unikají do životního prostředí. Textilní průmysl také spotřebovává 20 % veškeré vody, která se využívá v celosvětovém průmyslu.

Lineární produkce textilu a jeho rychlá spotřeba na globální úrovni produkují 1,2 miliardy tun emisí skleníkových plynů ročně, což je více než emise všech mezinárodních letů a námořní dopravy společně. Odhaduje se, že v roce 2050 oděvní průmysl spotřebuje

26 % globálního uhlíkového budgetu, který má limitovat globální oteplování na úroveň dvou stupňů Celsia, což může mít katastrofické následky.

Ekonomickou hodnotu těchto negativních dopadů lze jen těžko vyčíslit. Nedávná zpráva Pulse of a fashion industry od organizace Global Fashion Agenda odhaduje, že pokud by se módní průmysl začal zabývat environmentálním a společenským dopadem současného modelu produkce a spotřeby textilu, celkový přínos pro světovou ekonomiku by mohl být v roce 2030 asi 160 miliard EUR.

Během posledních let jsou výše popsané problémy, trápící oděvní průmysl, stále více a více diskutované a celá řada producentů s těmito nedostatky aktivně pracuje. Mnohé iniciativy jsou však namířené spíše na minimalizaci škod vznikající v tomto lineárním systému než na jeho radikální změnu.

Radikální změna spočívá v přechodu na cirkulární ekonomiku, která představuje systém, ve kterém jsou textilie, oblečení a vlákna během svého životního cyklu udržované v nejvyšší kvalitě, a pak jsou zase navráceny do oběhu.

globální materiálové toky

v oděvním průmyslu

12%
ztráty během výroby

0,5
milionu tun mikroplastů uniká do životního prostředí

>97%
přírodní suroviny

PLAST 63 %
BAVLNA 26 %
JINÉ 11 %

53 milionů tun

ROČNÍ PRODUKCE
TEXTILNÍCH VLÁKEN
PRO VÝROBU
OBLEČENÍ

POUŽITÍ

73%
skládkování
nebo spalování

2%
recyklované
vstupní suroviny
z jiných průmyslových odvětví

<1%
uzavřená
recyklace

12%
kaskádová
recyklace

2%
ztráty
během sběru
a zpracování

Ellen MacArthur
Foundation.
A new textiles economy:
Redefining fashion's
future

kam putuje

obnošené oblečení

Naše příručka začala poněkud smutným líčením současných problémů textilního průmyslu na globální úrovni. Nyní obrátíme pohled na Českou republiku, kde se současné trendy ve spotřebě oblečení nijak dramaticky neliší.

Oblečení se stává čím dál významnější položkou, za kterou Češi utrácují: **v roce 2017 utratili za nové oblečení 65 miliard korun.** Oproti některým evropským státům se to číslo může zdát jako málo významné (ve Spojeném Království za oblečení utratili zhruba pětadvacetkrát více), nicméně jiná čísla naznačují, že tento systém není v pořádku: mluvíme především o produkci textilního odpadu. Pojďme se podívat na to, kam putuje oblečení, které už nechceme nosit a co se s ním dá dělat.

Nové oblečení se dřív nebo později dostává na konec svého životního cyklu. V Česku oblečení v naprosté většině případů končí na skládce nebo ve spalovně. Četné analýzy smíšeného komunálního odpadu, které provádí Institut Cirkulární Ekonomiky, poukazují na poměrně vysoké množství textilu v odpadu, který se sváží od občanů: 7,1 %. V absolutním měřítku to znamená, že **v roce 2017 Česko vyprodukovalo zhruba 147 tisíc tun** textilního odpadu.

Avšak podobný osud nepotkal oblečení, které se v Česku odevzdalo na charitativní účely prostřednictvím kontejnerů na textil v obcích, obchodech, nebo taky našlo jiného majitele prostřednictvím clothes-swapů, neboli pravidelných výměn oblečení. Je možné říct, která cesta je lepší? Řekneme si předem: popelnice na komunální odpad to nebude.

bílý nebo červený kontejner na textil

Určitě je znáte, jsou umístěné na různých místech v obcích po celé České republice. Do těchto kontejnerů můžete přinést vyprané oblečení v dobrém a nositelném stavu. Toho se pak zhostí provozovatel této sběrné sítě: v Česku to jsou společnosti POTEX, Dimatex, Textileko, Diakonie Broumov a další. Oblečení následně putuje na třídící stanici provozovatele, kde je tříděné dle kvality. Všechno, co ještě může posloužit jiným lidem, putuje dál – k lidem v nouzi nebo do charitativních obchodů, kde výtěžek z prodeje putuje na dobrou věc. Touto cestou se v Česku vybere ročně oblečení v jednotkách desítek tun, třeba Diakonie Broumov, jedna z nejstarších společností působících v této oblasti, měsíčně zpracuje zhruba 600 tun oblečení.

Zdáleka ne všechno oblečení, které se v tomto systému vysbírání, se bude ještě někdy nosit. Častým způsobem recyklace nepoužitelného textilu je výroba stavebních izolací, technických textilií nebo výplně do autoseďadek. Pro vznik těchto produktů jsou zapotřebí jisté typy textilií, zbytek však putuje na skládku, protože je skládkování v současné době nejlevnější způsob, jak s tímto materiálem naložit. Jiní provozovatelé kontejnerů posílají vysbírané oblečení do zahraničí a nemusejí se o konečné zpracování starat. Technologické zpracování použitého textilu v Česku se tak jeví spíše jako nedostatečně rozvinuté, současně s tím i sběr samotného textilu potřebuje impulzy k dalšímu rozvoji – rozšíření hustoty sběrné sítě a propagace této možnosti mezi obyvateli České republiky. Existují ale alternativní systémy nakládání s použitým oblečením, které v Česku fungují.

obnošené oblečení můžete donést do prodejen H&M v Česku

Z pohledu cirkulární ekonomiky je nezbytné zajistit dobře fungující sběr jakýchkoliv

odpadních materiálů, aby byly navráceny zpět do oběhu. Jednou možností, jak organizovat pohodlný a dostupný systém pro zákazníka, je vybírat od něj materiály v tom místě, kde zákazník nakupuje – příkladem mohou být zálohované pивní lahve v obchodech nebo kontejnery na textil v prodejnách H&M.

Projekt sběru použitého oblečení odstartoval v roce 2013 ve Švýcarsku a dnes se rozšířil po celém světě. Díky němu se podařilo vysbírat více než 20 tisíc tun oblečení od zákazníků v roce 2018. Zákazníci můžou do prodejny přinést použité oblečení od jakékoliv značky, jako motivační benefit získají slevový poukaz na nákup. Žádné oblečení z těchto kontejnerů nejde na skládku – 50 až 60 procent je znovu použito, 35 až 45 procent textilu je recyklováno, zbylých 3 až 7 procent je energeticky využito. Co se přesně děje s oblečením, když ho odevzdáte do prodejny?

Po tom, co jej odevzdáte na prodejně, je převezeno na třídící linku, kde se ručně třídí a rozhoduje se o jeho dalším osudu. Sběr a následnou recyklaci nebo redistribuci

vysbíraných oděvů pro H&M zajišťuje německá firma I:CO, jejíž název je odvozen od anglického „I collect“ (sbírám). Firma funguje po celém světě a oblečení pro ni třídí a recyklují partnerské společnosti.

Pracovníci třídících linek pak berou každý kousek do rukou a rozhodují o jeho dalším osudu. Hezké a nositelné oblečení se dostane na second-handový trh a je znovu prodáno a pak nošeno. Podle Axela Buchholze, CEO společnosti I:CO, je to přibližně 55–60 % oblečení.

Zbytek oblečení se recykluje metodou otevřené recyklace, což znamená využití oblečení v jiných průmyslových odvětvích než v oděvním – tím pádem původní kvalita oblečení klesá. Z některých oděvů se stanou čisticí hadříky a jiné jsou mechanicky recyklovány (rozřezány na vlákna) a vyrábí se z nich izolační materiál, krycí plachty pro malování nebo zátěžové koberce. U partnerů I:CO má své využití i prach, který vzniká při řezání – využívá se na výrobu plstěných desek.

Při uzavřené recyklaci se z použitého oblečení získávají textilní vlákna, ze kterých

se opět může vyrábět oblečení. „Společně s naším partnerem jsme zavedli individuální proces recyklace bavlny, která je následně spřádána a vyrábí se z ní nová džínovina.

Díky použití existujících mechanických technologií pro džínovinu vyrobenou z bavlny a propojení různých partnerů dodavatelského řetězce, byla I:CO první společností, která kompletně zmapovala uzavřený dodavatelský řetězec.“ Chlubí se úspěchy firmy v uzavřené recyklaci Axel Buchholz. Tato metoda však ještě čeká na inovace a intenzivní technologický rozvoj. Zatím není například možné vyrobit nové oblečení pouze z recyklovaných vláken, protože jsou kratší než vlákna nová. Recyklovaná džínovina tedy obsahuje pouze 20 % recyklovaných vláken.

Cílem H&M Group je intenzivní rozvoj uzavřené recyklace, tedy využití recyklovaných textilních vláken pro výrobu nového oblečení. Investice do těchto technologií mohou pomoci naplnit vizi H&M Group pro rok 2030: 100 % materiálů pro výrobu oblečení bude pocházet z recyklátu nebo jiných udržitelných zdrojů.

pošlete oblečení dál přímo – vyměňte si ho na clothes swapu

Recyklace oblečení je skvělá. Má ale výrazně nižší prioritu před jinými způsoby nakládání s tímto materiálem: na prvním místě jsou opravy a předcházení vzniku odpadu obecně. Pokud váš šatník praská ve švech a chcete s tím něco udělat, je tady jedno zajímavé řešení: clothes-swap.

Základní myšlenka swapů je jednoduchá – do předem domluveného místa přinesete oblečení v dobrém stavu, které již nepotřebujete, a odnesete si to, které chcete. Celý proces je obvykle zdarma, kromě drobného příspěvku za vstup. První výměny oblečení vznikly ve Spojených státech, odkud se postupně šíří napříč planetou.

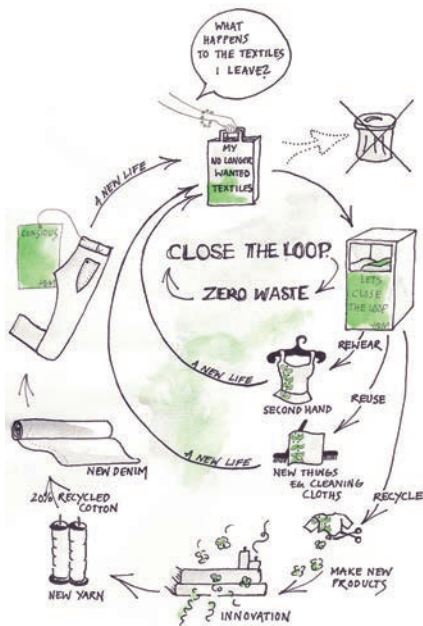
S nápadem organizace výměnných akcí v Praze přišla Lucie Poubová s projektem

Udržitelně Chic. Lucie staví výměny zejména na environmentální udržitelnosti a šetrném přístupu k přírodě. Ukazuje, že v oběhu je již tolik krásného oblečení, že není prakticky vůbec nutné, aby lidé chodili do obchodu. A tak se všem, kteří mají o výměnu zájem, otevírají dveře swapových akcí v Praze prakticky každý měsíc. Při průměrném swapu o 200 lidech se shromáždí kolem 2 tun věcí a vymění se 97 % oblečení. Zbytek si odveze firma zajišťující recyklaci textilu. Tímto swapy výrazně nahrávají předcházení vzniku odpadu, udržování oblečení v oběhu, ale také tvorbě dobrých vztahů v místních komunitách.

každý kus, který neskončí na skládce, se počítá

Produkce textilního odpadu v Česku je stále enormní. Definitivní ukončení skládkování textilu je ještě daleko. V současné době jeho recyklaci brání především nízké skládkovací poplatky, které brání rozvoji zpracovatelského průmyslu na lokální úrovni. Důležitou bariérou, která přesahuje hranice Česka, je to, jak je oblečení navrhováno a jaké materiály jsou pro jeho výrobu použity. Je nutné zajistit, aby oblečení vydrželo co nejdéle v oběhu a zároveň bylo jednoduše recyklovatelné a neobsahovalo problematické látky.

Na úrovni České republiky se už dnes dělá mnoho pro to, aby toky textilu byly odkloněné ze skládek a cirkulovaly. Zdálo by se, že výše zmíněné iniciativy si navzájem konkurují. Opak je pravdou – sběrné sítě charitativních organizací, sběr textilu v prodejních oblečení a swapy jsou součástí mozaiky řešení, které jsou potřebné k přechodu na cirkulární ekonomiku pro výrobu a spotřebu oblečení.

ze starého nové

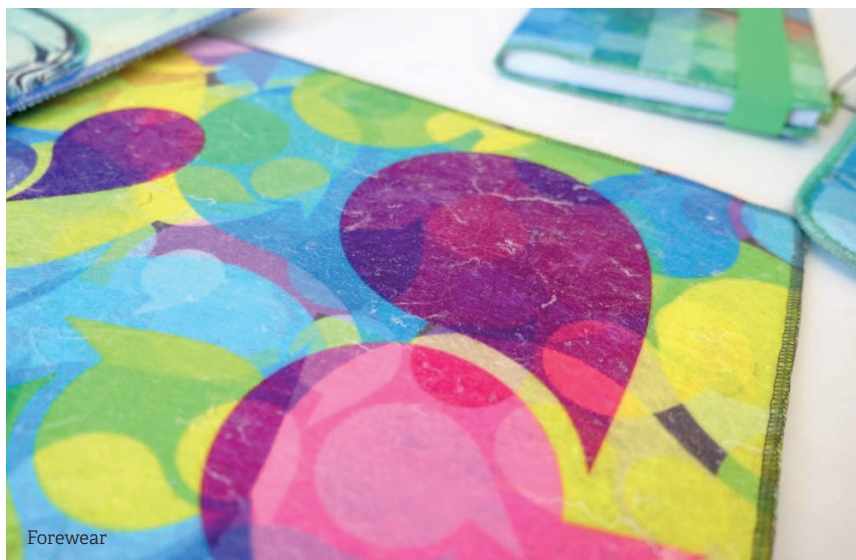
Ne všem věcem vyhozením do koše odzvonilo. Existují firmy, které nechtěné materiály vzkřísí a plnohodnotně znovu použijí. Na českém trhu takových „upcyclátorů“ působí hned několik. Chrání životní prostředí, tvoří originální produkty a stojí příkladem dalším firmám.

Forewear

Projekt Forewear už několik let vede firmu k zodpovědnému konzumu a udržitelnosti. Nabízí pro ně výrobu reklamních

produktů na míru, které vznikají upcyclací z nepoužívaného textilu. Ten získávají tak, že vyhlásí sbírku nepotřebného oblečení ve firmě samotného zadavatele.

Vybrané kusy se pak roztřídí a zpracují na recyklovanou textilií, která se potiskne. Švadleny v chráněné dílně z ní ušijí designové obaly na elektroniku, zápisníky a další kancelářské pomůcky. „Stále máme na mysli, aby naše výrobky byly nejen recyklované, barevné a designové, ale také funkční,“ zmiňuje Markéta Borecká, hlava celého projektu. Právě kvůli funkčnosti se

jednotlivé zakázky tvoří přímo na míru pro firmy, které je zadávají. Forewear ale nešíje pouze pro firmy, v jejich e-shopu si může vybrat každý, kdo má o upcyklovaný designový kousek zájem.

www.forewear.cz

SUTU

SUTU je Zlínská oděvní značka Elišky a Jany. Autorky tvoří buď novou módu z lokálních udržitelných materiálů nebo limitované upcyklované kolekce s příhodným názvem SUTU zas (jsem tady zase). Pravidelně navštěvují second-handy, kde hledají kvalitní kousky oblečení, které pak přešívají na nové nadčasové kousky. Nejraději tvoří z pánského oblečení. Je totiž často z kvalitnějšího materiálu a navíc větší a snáze se s ním pracuje. A tak se z pánských sak stávají vestičky, z košilí šaty a z kalhot sukně. Dokáží upcyklovat

i na míru – přešít staré šaty po babičce nebo ušít svatební šaty ze staré záclony. „Jsme hledačky textilu a odkazů minulosti kloubící se s potřebami dneška – těmi našimi i potřebami planety.“

www.sutu.cz

Respiro

Ostravská firma Respiro vyrábí originální ruční výrobky ze starých nepotřebných věcí. Ostatně jak sami říkají: „Každá věc má svůj příběh a minulost, my jim vtiskáváme novou a ekologičtější budoucnost s unikátním designem.“ Sortiment se skládá

z nejrůznějších peněženek, tašek, pouzder, poznámkových bloků, oblečení či doplňků. Mezi jejich výrobky je každý originál, některé jsou dělané ze starých bannerů, jiné z cykloduší nebo dokonce z hasičských hadic. Jednoduše z hodnotných materiálů, které díky Respiro dostávají druhou šanci.

www.respiro.cz

KAVE

KAVE

Tenisky KAVE jsou vyráběny z odpadních a zbytkových materiálů lokálně ve Zlínské továrně, na Baťovských strojích z první poloviny minulého století. Tenisky mají zajímavé podešve vyrobené z odpadních materiálů. Kolekce Fiftyfive je vyrobena z českých materiálů s použitím originální formy z roku 1955. Každá bota je barevný unikát, což je dáno barevností materiálů zbylých z předchozí výroby. V kolekci

KAVE

Coffee addict se kaučuk smíchá s kávovou sedlinou, která nahrazuje část syntetických plniv. Směs je pak nalisována na boty bez použití lepidla.

www.kavefootwear.com

Relu

Doplňky Relu jsou vyrobeny z recyklovaných pytlů od potravin a dalších zbytkových materiálů, jako jsou nevyužité textilie a staré kožené kabáty. Papírové pytle pocházejí z pekáren či bezobalových prodejen, kde by se z nich bez dalšího využití stal odpad. Taška se skládá z několika vrstev papíru, zavírání a lana, sloužícího jako nosný popruh. Životnost tašky je jen zhruba devět měsíců při každodenním užívání. To ale nevadí, protože když taška doslouží, lze zavírání i lano využít při výrobě nového kusu a zbylý korpus vytřídít do tříděného odpadu. Zakladatelka Lucie Poubová pravidelně pořádá workshopy, kde si z odpadu může svoji originální tašku či batoh vyrobit každý.

www.relu.cz

Ahinsa Shoes

Relu

sekáč trochu jinak

proti fast fashion
se snaží bojovat také
projekty, které přetvářejí
second-handové
oblečení a nechávají ho
nabrat nový dech

KOSHilles

Za značkou KOSHilles stojí dvě holky, které zachraňují nechtěné košile vyhozené do kontejnerů na textil, které pak přešívají na šaty, blůzy, topy, „vylepšene“ košile nebo pánské trenky. Andrea a Terka při tvorbě kladou důraz na design. Žádný z prodáváných kousků by nenašel své dvojče.
www.koshiless.cz

Win Win Love

E-shop Win Win Love prodává pouze second-handové oblečení. Zakladatelky Barbora a Anna vybírají v sekáčích po celé ČR převážně minimalistické, jednoduché

kousky pro denní nošení tak, aby nepostrádaly styl a eleganci. Všechno je sladěno do základních barev a převažují přírodní materiály. Ze značek jsou zastoupeny i ty luxusní jako Valentino a Chanel. Win Win Love se zatím zaměřuje na dámské a dětské oblečení. www.winwinlove.cz

recyklované a recyklovatelné oblečení

Ne celý sortiment, ale alespoň jeho část mnoho firem nahrazuje produkty z upcyklovaných materiálů. Jedná se jak o menší značky, tak i giganty, kteří chtějí postupně nastartovat cirkulární směr výroby.

Ahinsa Shoes

Výrobce barefoot obuvi, tzv. bosobot Ahinsa se zaměřuje na etickou výrobu. Do svých kolekcí také často zařazuje i obuv z recyklovaných materiálů – podrážky z pneumatik nebo svršky z PET lahví nebo džín. Ostatní materiály jsou veganské a boty jsou eticky a ručně vyráběné v Česku. www.ahinsashoes.cz

Créeme

Spodní prádlo Créeme je vyrobené z čistě přírodních materiálů: prádlo se skládá z nebarvené biobavlny, zapínání z mosazi. Ramínka jsou kvůli pohodlí syntetická. Oblečení je navrženo a sešito tak, aby se materiály daly od sebe jednoduše oddělit a prádlo po dosloužení recyklovat nebo kompostovat. To vše s ohledem na zdraví a přírodu. www.creeme.eu

recyklované džíny

Recyklovat oblečení zpět na vlákna tak, aby se z nich dala udělat nová látka je složitý proces, který je zatím v plenkách. Při recyklaci se totiž vlákna zkracují a zatím není možné vyrobit novou látku se 100% podílem recyklovaných vláken. Firmě H&M se zatím daří vyrábět džíny, které obsahují 20 % recyklovaných vláken.

recyklovaný polyester

Recyklovaný polyester se může vyrábět z PET lahví nebo třeba z plastového odpadu vyloveného z oceánu. Jeho použití zatím není moc rozšířené kvůli vyšší ceně. Některé značky jdou ale příkladem. Asi nejznámějším příkladem jsou recyklované tenisky od firmy Adidas, boty s podílem recyklovaných materiálů vyrábí i Vivobarefoot. Pro další příklad nemusíme chodit daleko. Slovenská firma Abraka vyrábí sportovní oblečení, plavky, spodní prádlo nebo peněženky z recyklovaného polyesteru. Snad se i díky nim začne používat recyklovaný polyester místo výroby nového.

Ahinsa Shoes

kam kráčí cirkulární móda

pilíře přirozené i nutné evoluce v módním průmyslu

„Móda v klasické podobě je mrtvá,“ prohlásila módní prognostička Li Edelkoort a z mnoha úhlů pohledů lze s jejím výrokem jen souhlasit. Jak ale vypadá podoba nové módy? Je cestou robotizace, pomalá móda nebo dokonalá recyklace? A jakou roli v tom všem hraje zákazník, návrhář a firmy?

automatizace jako záchrana

I přesto, že textilní technologický vývoj je jeden z nejrychleji se rozvíjejících, oděvní produkce neprošla za posledních sto let téměř žádnou formou automatizace. A právě v alespoň částečné automatizaci pomocí robotů a 3D konfigurátorů s propojením do aplikací lze spatřit budoucnost oděvního průmyslu.

Je nutné spojit výhody automatizace s myšlenkou snižování zbytečné nadvýroby – jak materiálových vláken, tak oděvů, které se neprodají a je nutná jejich co nejvíce ekologická likvidace. Cestou mohou být skenery fungující pomocí mobilních aplikací, díky nimž by si člověk uložil své aktuální míry, zkoušel online vhodné střihy a teprve poté zadal signál pro roboty do výrobních hal, kteří by spustili výrobu na bázi přímé objednávky. Sváření nebo spájené oblečení místo šitého by v mnohém

ulehčilo švadlenám a pomohlo měnit podmínky a vražedné tempo v oděvních továrnách a zároveň by pomohlo snížit nadvýrobu.

fashion is dead

V současné době narážíme na zajímavý fakt, že pomalá móda a pomalý životní styl vymezující se proti rychlé módě, materiálovému a hektickému způsobu života, jsou paradoxně trendem. Je proto nutné, aby se i tento směr a myšlenkový přerod redefinoval a našel svou pravou a dlouhodobě přínosnou formu. Drtivá většina konvenčních oděvních značek dnes funguje s jediným účelem – dosáhnout ekonomického zisku. Bohužel i v udržitelném sektoru tomu často není jinak. Lidé se ale začínají ptát, za jakých podmínek se tohoto ekonomického zisku dosahuje, zda výroba nezpůsobuje rozdíly ve společnosti či nepřináší nevrtné environmentální změny.

Ve firemním prostředí začínají probíhat pomalé změny a je dobré, že jdou zevnitř směrem ven. První povolání managerů udržitelnosti jsou jen ukázkou toho, kam by mohla budoucnost směřovat. Můžeme jen věřit, že pilíře, na nichž nyní stojí udržitelná značka – ekonomika, společnost i příroda – nebudou v budoucnu výsadou značek s udržitelným přízviskem, ale všech módních brandů.

růst módní inteligence a přenastavení nejen módního spotřebního myšlení jako cesta k novým hodnotám

Změna nevědomého spotřebitele v uvědomělého zákazníka a s tím související odpovědnost za jakékoliv jednání (i to nákupní) a důsledky (etické, environmentální), které toto jednání přináší, by se měly stávat standardem. Jsme na počátku, ale právě podpora růstu módní inteligence jednotlivců, podpora šíření správných informací a rozmělnění dezinformací je cestou. Odpovědnost by měla být naším druhým já. I malé změny v nákupních návycích totiž mohou dokázat velké věci. Protože s každou korunou, kterou utratíme za nějaký výrobek, dodáváme energii všemu, co tomu předcházelo. Každým kvalitním výrobkem, každým smysluplným nákupem můžeme měnit svět k lepšímu. To je to nejsilnější volební právo každého z nás, které má vliv na utváření okolního světa. Přejme si všichni kvůli sobě, našim dětem a dětem našich dětí, aby se kvalita našich životů i díky změně módního uvažování neustále zvyšovala.

kladení správných otázek před zahájením výroby

Z čeho bude produkt vyroben? Jaké materiály – ty standardně využívané, ty zatím považované za alternativní či ty, které čeká teprve vývojová fáze? Je upcyclace cestou či je třeba kombinace obého? Jak náročná bude údržba zboží pro zákazníka? Co se s ním stane po donošení? Jakou přidanou hodnotu zákazníkům výrobou přinášíme? To jsou otázky, které by si před zahájením výroby měla klást každá firma. Už v této počáteční fázi lze totiž eliminovat až 80 %

environmentálních negativních dopadů, které móda způsobuje. Podpora externích či interních specialistů, kteří by tyto nové pohledy přinesli, by měla v budoucnu vést ke vzniku regulérních pracovních pozic.

kruh se uzavírá

Jednou z nejvýznamnějších změn pro budoucí fungování módního průmyslu bude transparentnost v oblasti původu materiálů. Původ země, kde byl materiál vyroben, ne původ země, odkud je dovážen. Zcela standardním by se pro budoucnost měla stát certifikace ověření kvality, ne falešné materiálové či výrobní listy. V okamžiku, kdy zákazník bude věřit slibu a závazku výrobce a nebude oklamán, obnoví se důvěra a i hodnota (nejen cenovka) produktu bude zcela jiná. Oděv bude mít přesah. Budoucností je promítnout do ceny nejen samotnou výrobu, předvýrobní a povýrobní procesy, ale i ekologickou stopu, kterou výroba chtě nechtě zanechává.

Značky by měly převzít zodpovědnost za každý svůj produkt i poté, co jej zákazník odnese. Jedná se totiž o důkaz toho, že si výrobce natolik stojí za svojí produkcí a použitý materiál má pro něj takovou cenu, že je od zákazníka schopen donaošený produkt znovu odebrat či dokonce odkoupit a dále s ním pracovat. Tato podnikatelská udržitelná strategie je jednou z budoucích cest, jak proces vizí módních značek zcela uzavřít.

Kamila Vodochodská
návrhářka, stylistka a módní koučka

anna gedda

velké změny se neudělají za den,
ale na náš pokrok jsem pyšná

Módní průmysl v poslední době prochází velkou transformací. Jak do této změny zapadá H&M?

Jako hlavní hráči v módním průmyslu máme skvělou pozici nebýt pouze součástí změny, ale přímo ji utvářet. Oblast, na kterou se už nějakou dobu soustředíme je posun od lineárního obchodního modelu k cirkulárnímu. Naši ambicí je stát se plně cirkulárními.

Jak se díváte na zákazníky jako součást vaší cesty k udržitelnosti?

Dnes je jasně vidět pozitivní trend v přístupu zákazníků, čím dál tím víc se zajímají jak a kde bylo zboží vyrobeno a jak by mohli přispět k udržitelné budoucnosti módního průmyslu. Nově zveřejňujeme informace o tom, jaké materiály byly použity nebo ze které továrny výrobek pochází. Náš projekt Take Care (starej se) funguje v několika zemích, kde našim zákazníkům radí, jak prodloužit životní cyklus jejich oblíbených kousků oblečení.

Když nahlédneme do minulého roku, co pro vás bylo největším úspěchem?

Je několik věcí, na které jsem pyšná, jedna ale převyšuje ostatní. Jde o výsledek naší pětileté strategie ohledně spravedlivých mezd. Nejenže jsme dosáhli našich cílů, dokonce jsme je překonali a pozitivně ovlivnili život více než milionu pracovníků v oděvním průmyslu. Je to výsledek obrovského úsilí mých kolegů, kteří se vrhli do nesmírně těžkého úkolu, aby započali změnu. Ještě je hodně co zlepšovat a nemůžu ani dostatečně zdůraznit, jak

důležité je, aby se všichni aktéři v módním průmyslu naladili na stejnou vlnu. Dalším úspěchem je určitě naše nová obalová strategie, která je podstatnou součástí našich cirkulárních ambicí. Do roku 2030 bychom tak chtěli používat pouze recyklované nebo jiným způsobem udržitelné obalové materiály.

... a největší lekce, kterou si z minulého roku odnášíte?

Že velké změny se neudělají za den. Například, ačkoli jsem velmi pyšná na výsledek strategie spravedlivé mzdy, přeji si, abychom došli mnohem dál. Ale otázka mezd přesahuje naše vlastní dodavatele a jejich továrny a my sami nemůžeme změnit průmysl. To platí i pro další výzvy z oblasti udržitelnosti, jako vývoj technologií pro recyklaci textilu, řešení pro uvolňování mikrovláken nebo transparentnost prodejců ohledně původu jejich produktů.

Ale zpátky k H&M na cestě změny v módním průmyslu. Kde se vidíte za 5 let?

Doufám, že budeme i nadále změnu směřovat k udržitelnosti módního průmyslu. S pokrokem technologií a věčně se měnících požadavků zákazníka je těžké mít jasnou vizi na 5 let dopředu. Ale jsem si jistá, že než tato doba uplyne, zahrneme jak cirkulární technologie, tak obnovitelnou energii. Doufám, že i nadále budeme věrni svým dlouhodobým cílům a že neztratíme odvahu posouvat hranice, nepřestaneme zkoušet nové věci a nikdy se nebudeme bát selhání.

Anna Gedda

ředitelka udržitelnosti H&M

lenka vacková

& textile mountain
galanterie nechtěných materiálů

Lenka Vacková je módní návrhářka. V Česku založila jedinečnou textilní galanterii Textile Mountain, která prodává přebytky látek a materiálů z továren, které by se jinak vyhodily, protože už je firmy nemají jak využít. Vyhazování předchází i nabízením služeb opravárny. Textile Mountain se snaží osvětu v módním průmyslu šířit i dalšími způsoby jako je pořádání workshopů a vzdělávacích kurzů. Podle Lenky je totiž vzdělávání cestou k udržitelnější módě i světu.

Je váš projekt jedinečný nebo se někým inspirujete?

Když mě myšlenka napadla, vymyslela jsem tento koncept a až zpětně jsem dohledávala, jestli už někde něco podobného nefunguje. Našla jsem dvě nebo tři webové stránky, které prodávají deadstockové zásoby a materiály, ale nemají kamennou prodejnu. Stejný koncept kamenného obchodu s opravárnou, který prodává jen mrtvé zásoby i z různých zdrojů, ať už od továren, menších návrhářů nebo studií, jsem nicméně neobjevila.

Myslíte si, že se jedná o koncept, který by se mohl stát široce uplatňovaným? Neveze se na určité

módní vlně spojené s udržitelností, zvyšující se popularitou šití, ručních prací a podobné?

Je to módní vlna, ale je hrozně užitečná. Když jezdím do továren a vidím to kvantum přebytků látek, tak mi to někdy přijde až děsivé, kolik nevyužitého materiálu je. A to je vlastně jen pár továren v České republice, když si představíte, kolik toho mají doma třeba lidé ...

Takže vám můžou nosit přebytky i lidé z domu?

Ano, ale vždycky je to o domluvě. Je lepší, když mi lidé nejprve pošlou fotky toho, co mají doma, aby s tím nešli zbytečně, protože to mohou být malé kousky, pro které nemáme tolik využití.

Fungujete ve zkušebním provozu už půl roku, kdo k vám nejčastěji chodí?

Jsou to hlavně ženy, ale nejen ony. Během dopoledne nebo kolem poledne přijdou i starší paní nebo maminky s dětmi, takže to opravdu nějak zasáhlo i lidi, kteří se v oblasti nepohybují profesionálně, ale šijí si pro radost, a to mě opravdu těší. A kromě nich sem chodí právě designéři, kostýmní návrhář, filmaři a podobně. Záběr je široký a mám radost, že to jde napříč povoláními, které textilie využívají.

Jak získáváte nevyužité materiály od firem?

Ze začátku to nebylo lehké a pořád ještě není, protože některé továrny mi vůbec

neodepisují. Občas se mi nějaká firma ozve sama a čím dál tím víc se objevují i továrny, kde mají radost, že se přebytky nějak smysluplně zužitkují. Komunikace i celý proces je pro firmy práce navíc. Běžně totiž přebytky odvázejí na skládku, do spalovny nebo se zrecyklují. Když od nich přebytky ale беру já, musí se evidovat, přepočítávat, měřit, vážit, musí je převážet. Pro mě je zároveň množství jejich textilních přebytků velké, zatímco pro ně to nic neznamená, protože oni jsou zvyklí obchodovat s tunami a se stovkami metrů, a když já si vezmu jednou sto metrů, tak to pro ně je pořád velmi malá položka a ve výsledku z toho mají minimální zisk. Nicméně si myslím, že právě šířením téhle myšlenky by se to mohlo zlepšovat, protože čím větší by byl odběr, tím by to pro ně bylo lukrativnější.

Udržitelnější varianty jsou často dražší a nákladnější. Jaký je cenový rozdíl u vás oproti klasické textilní galanterii?

Strašně záleží na typu materiálu a na dodavateli. A neružní se to jen podle materiálu, ale třeba i tím, že pro některé materiály jezdím, některé mi pošlou, a to všechno do toho musím započítat. Jde i o složení, o kvalitu látky a o to, za jakou cenu mi ji odprodají nebo jestli ji dostanu zdarma.

K tomu musím připočítat například pronájem těchto prostor a podobné položky. Takže ty designové látky, u kterých jsou vyšší i pořizovací náklady, jsou dražší, ale ty základní materiály, které může člověk koupit i v běžné galanterii, se snažím mít cenově výhodnější. Ceny jsou pro mě největší boj, protože se snažím, aby látky byly pořád dostupné a aby byly třeba i o něco levnější než v běžných obchodech, protože jedině tak se podpoří cirkulace všech materiálů.

Jaká byla vaše osobní cesta ke změně přemýšlení o práci s textílem a k udržitelnějšímu životu?

Myslím, že kdybych nepracovala na své diplomce a rok a půl v továrně, která recykluje textilní odpad, kde jsem celý ten proces zažila a viděla na vlastní oči, tak by to buď nevzniklo nebo určitě trvalo déle.

Kudy si myslíte, že vede cesta k osvětě lidí v této oblasti?

Podle mě je to o šíření informací a o edukaci už od malých dětí tak, aby to braly jako samozřejmost. To je důležitější než vytvářet udržitelné předměty, protože člověk kolem sebe opravdu potřebuje minimum věcí.

Jaké jsou výhledy Textile Mountain do budoucna?

Táhne se to, ale teď už snad opravdu spustíme eshop. A dál uvidíme, co přijde, tak to bude. Plány nemám ráda, protože se nerada k něčemu upínám. Pokud plán nevyjde, může to být zklamání a pokud se objeví něco, co vyjde, je to jenom příjemné překvapení.

cirkulární materiály

pro módu budoucnosti

Změna módního průmyslu je potřebná více, než kdykoliv předtím, a správný čas pro uzavření materiálových toků je teď.

Radikální změna spočívá v přechodu na cirkulární ekonomiku, která představuje systém, ve kterém jsou textilie, oblečení a vlákna během svého životního cyklu udržované v nejvyšší kvalitě a pak jsou zase navraceny do oběhu. Tam, kde jsou nutné vstupy nových materiálových a energetických toků, je zapotřebí zajistit jejich obnovitelný původ. Syntetická vlákna by měla být vyráběna z biologických a obnovitelných zdrojů, ne ale na úkor pěstování potravin. Organické materiály by měly být pěstovány bez použití pesticidů a anorganických hnojiv.

Klíčem pro fungování tohoto systému jsou inovace ve výrobě materiálů. Ty v sobě dokázaly uplatnit 5 cirkulárních materiálů budoucnosti, které využívají odpad jako zdroj a jsou pro životní prostředí prospěšné.

ECONYL®

vlákno z recyklovaných rybářských sítí a starých syntetických koberců

Cesta ke vzniku vláken ECONYL® začíná sběrem plastového odpadu poněkud netradičního původu: místo PET lahví využívá společnost staré rybářské sítě, které znečišťují oceány, syntetické koberce nebo odpad, který vzniká při výrobě textilií.

Z těchto materiálů se vyrábí recyklovaná nylonová příze, která má potenciál být recyklována do nekonečna – pokud se vrátí

zpět do oběhu. Výroba každých 10 tisíc tun příze ECONYL® dokáže nahradit 70 000 barelů surové ropy a ušetří přes 57 tisíc tun emisí oxidu uhličitého.

orange fiber

vlákno z pomerančových slupek

Duo sympatických dam z italské Sicílie dokázalo v jednom materiálu spojit dva příznačné rysy italské kultury: lásku k jídlu a dlouhodobou tradici textilního průmyslu. V Itálii každoročně vznikne více než sedm set tisíc tun odpadu ve formě pomerančových slupek. Díky Orange Fiber už nemusí

končit na skládce. Putují do Španělska, kde se z nich vyrobí vlákna, která se pak vrací do Itálie do města Coma, kde polmechanickým způsobem probíhá extrahování celulózy. Z té pak vznikne jemná látka, která je příjemná na dotek a má skvělé fyzikální vlastnosti, díky čemuž již několik let boduje na módních molech.

piñatex

druhý život ananasových listů
v roli umělé kůže

Ananasové listy, končící bez využití na půdě filipínských plantáží, se nyní využívají pro výrobu biomateriálu, který nemá obdoby: z odpadu vznikne krásná a lehká textilie, která dokáže zcela nahradit kůži. Výroba kůže vyžaduje použití více než 250 chemických látek, z nichž jsou mnohé vysoce toxické – nemluvě o etickém aspektu

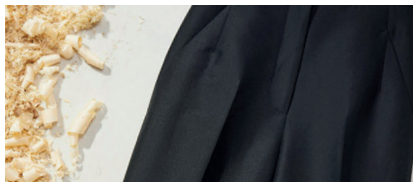

jejího využívání. Piñatex je inspirován principem Cradle-to-Cradle, tudíž má velmi pozitivní dopad na životní prostředí i na život místních komunit farmářů, kteří ananasy pěstují a vlákno vyrábějí. Na jeden metr čtvereční materiálu stačí listy z 16 ananasů.

TENCEL™ X REFIBRA™

konec nešetrné produkce textilu

Toto lyocelové vlákno vyráběné z celulózy získané z udržitelných zdrojů je plně v souladu s principy cirkulární ekonomiky. Je o 95 % šetrnější ke spotřebě vody oproti výrobě klasické bavlny. Cirkulární revoluce spočívá v tom, že díky procesu chemické recyklace nedochází ke ztrátě kvality vláken, která jsou na konci životního cyklu

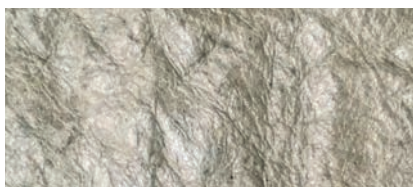

plně kompostovatelná a rozložitelná. Navíc TENCEL™ X REFIBRA™ využívá unikátní technologii, která umožňuje dohledat původ vzniku vlákna v libovolné fázi výrobního cyklu textilu – což má velký význam pro zajištění jeho recyklace.

malai

kokosová voda se mění na jemný
materiál se slovenskými kořeny

Malai, v překladu kokosová dužina, je klíčová pro potravinářský průmysl po celém světě. Při výrobě však vzniká odpad, který může být pro životní prostředí překvapivě nebezpečný: kokosová voda. Slovenská designérka dokázala přísloví „Co je pro jednoho odpad, pro druhého může být poklad“ vzít za své: díky fermentaci kokosové vody, do které se přidávají přírodní vlákna, vznikne textilie, která připomíná umělou kůži a je určena k dlouhému životnímu cyklu, na jehož konci se nabízí přírodní řešení: kompostování. Malai našla své uplatnění při výrobě ikonického nábytku TON nebo zavazadel Kazeto.

Materiály si můžete osahat fyzicky. První čtyři našly své uplatnění v poslední kolekci H&M Conscious Exclusive. Látka Malai je k vyzkoušení v pražské prodejně Textile Mountain.

H&M Conscious Exclusive

nová podzimní řada plná
recyklovaných materiálů

náušnice

recyklovaná mosaz, kov

šaty s růžemi 100%
recyklovaný polyester

sukně 97% recyklovaný
polyester, 3% lurex

šaty s růžemi 97% recyklovaný
polyester, 3% lurex

růžový top 68% tencel,
32% hedvábí,

blazer 100% recyklovaný polyester,
šaty s růžemi 50% recyklovaný
polyester, 50% nylon

Tato řada byla inspirována tajemnými maškarní plesy, které se odehrávaly v 60. letech. K už zasetým recyklovaným materiálům jako je recyklovaný polyester nebo látka z pomerančových slupek se v této kolekci poprvé nabízí materiály, jako je recyklovatelná mosaz, recyklovaný zinek a TENCEL™ XREFIBRA™ či lyocellové vlákno částečně vyrobené z odpadové bavlny.

bílá halenka 56 % tencel, 44 % organické hedvábí
růžové šaty 100% organické hedvábí

Další inovativní materiály, které H&M u svých produktů v concious kolekcích používá jsou Piñatex® (vyrobený z vyřazených ananasových listů), ECONYL® (obnovený nylon z rybářských sítí), Denimite (směs recyklované džínoviny a pryskyřice), BLOOM™ Foam (rostlinná pružná pěna využívající biomasu řas ze sladkovodních zdrojů s vysokým rizikem růstu řas).

**černý top
a sukně**
recyklovaný
polyester

růžová vestička 100 % recyklovaný polyester,
skleněné korálky, recyklované akrylové kamínky

starorůžové šaty 100 % recyklovaný polyester,
recyklované skleněné korále, recyklované
akrylové kamínky

černé kalhoty 42 % refibra tencel, 36 % vlna,
22 % recyklovaný polyester

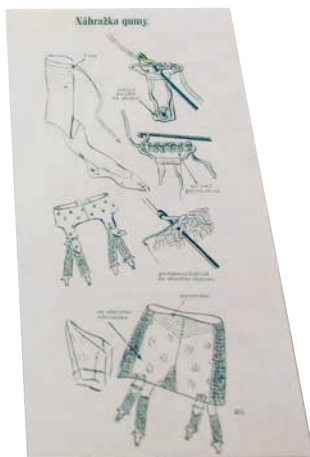
kostkovaný top 70 % recyklovaný polyester,
30 % polyester

jak upcyklovaly

naše babičky

Opravy obuvi, batohů, rozličné galanterie s knoflíky, vlnou a různými náhradními „díly“ tedy infrastruktura potřebná pro opravy nebo přešívání starého oblečení, se u nás udržela z dob minulých. Dříve se tomu neříkalo upcylace, recyklace, ani DIY a více než o trend šlo zkrátka o nutnost. To ale neznamená, že se v minulosti nedá najít inspirace.

DIY, upcylace a recyklace

inspirované mámou a babičkou

Bohužel ale málokterý kus z našeho šatníku nám ještě stojí za to opravovat. Bud proto, že kvalita materiálu za ty roky tak poklesla, že to ani nejde, často i proto, že se nám prostě nechce. Není to škoda? Zkusme nahlédnout na každý kus látky jako cennost, která má za sebou příběh a před sebou může mít nový, zajímavý život, když jí dáme šanci. Tak, jako to dělali naši rodiče a prarodiče.

kroj

rodinný poklad v truhle

V předminulém století se pořídily jedny boty do rodiny a když víc, tak byly jenom na neděli. Kroj měl svoje určené místo v truhle a pečovalo se o něj tak, aby vydržel ještě několik následujících generací.

Každý kus látky byl ceněný a vždycky našel své využití a to jak na vesnicích, tak i ve městech.

stříhy z časopisů aneb jak mít jedny šaty na celý život

To se přeneslo i do století dvacátého, kdy světové války a hospodářská krize vedly společnost k šetrnosti a střídmosti. Co se kupovalo, kupovalo se „na celý život“. To ale neznamenalo, že by se móda neměnila. V časopisech jako Burda nebo Eva vycházely návody na přešívání a přeplétání starých oděvů do nové „módní“ podoby.

Problém nebylo sehnat stříh na halenku, sukni či večerní šaty a ze zbytkových látek nebo starého oblečení si je doma zhotovit. Nebo sehnat šikovnou švadlenu či kama-rádku.

Cena látek byla úměrná ceně práce a kvalitě materiálu, nikomu ale nevadilo zaplatit za šaty půl výplaty, když se v průběhu let snadno proměňovaly do nové podoby díky límečkům, vestičkám, páskům, prodlužování, zužování nebo třeba zkracování rukávů.

Tajemství spočívalo v tom, že když se nějaké nové oblečení šilo, zrovna se počítalo s tím, že se v budoucnu bude přešívát. A tak se ve švech zahýbala látka na případné rozšíření oděvu, v pase se látka podbírala, aby se sukně mohla prodloužit...

šstupujeme ponožky

Teta vám možná vyprávěla, jak si dávala spravit silonky a vy sami si možná zvládnete zaštopovat ponožky, protože vás to máma naučila, a tu to zase naučila ta její. Pokud ne, dnes se umění opravovat dá naučit i online nebo na kurzu šití.

dědíme oblečení

Doba oprav, střídmosti a šetrnosti nikdy úplně nevyzmizela, všichni si určitě vzpomeneme na dětství, v němž oteplovačky nebo družičkovské šaty procestovaly všechny skříně s dětským oblečením v rodině a u známých dokud se nevy-nosily. V dnešní době předávání dál můžete zprostředkovat i skrze různé swapy a bazárky a nemusíte být limitováni počtem rodinných příslušníků a jejich věkem.

Cesta upcyclace je dobrodružná a originál, ke kterému dojdeme má přidanou hodnotu, kterou mu vtiskne naše snaha a kreativita. Jehly, nitě, háčky, jehlice, šicí stroj, bavlnky, látací příze, vlna, knoflíky, cvočky – schválně, co najdete u prarodičů vy? Jenom se zastavit, zamyslet a dát se do toho.

Global Change Award

Nadace H&M od roku 2015 uděluje Global Change Award, což je taková „Nobelova cena za módu“. Soutěž každoročně burcuje k inovacím, které posouvají udržitelnost módy dál. Do soutěže se přihlásilo už 14 tisíc projektů z více jak 180 zemí.

Už po páté byl mezi výherce rozdělen 1 milion eur, který jim pomůže posunout projekty dál k plně cirkulárním řešením. Ten, kdo má potenciál zapříčinit skutečnou změnu ve světě módy ve velkém měřítku a je doopravdy připraven své udržitelné řešení nastartovat, je vhodným kandidátem na vítěze. Sociální přesah projektu znamená další plusové body. Vítězové z minulých let se prokázali působivými výsledky a snad i předčili očekávání porotců. Dokazují tak, že Global Change Award je vhodným palivem pro změnu k lepšímu. Paleta výherců Global Change Award 2019 je skutečně pestrá. Pět zemí, tři světadíly a jeden cíl: snížit negativní dopad oděvního průmyslu na minimum.

The Loop Scoop

Německo | circular.fashion

Jen málo oblečení se v dnešní době navrhuje tak, aby bylo recyklovatelné. K ochraně naší planety potřebujeme radikální posun současného myšlení k rozdílnému modelu,

takovému, který je šetrný k přírodním zdrojům a všechny materiály používá znovu a znovu. Němečtí inovátoři z circular.fashion navrhují řešení – digitální systém, který určí, jak volba každého materiálu, stříhu

a výroby oděvu ovlivňuje životní prostředí a designérům tak poskytne návod, jak navrhovat udržitelnější modely. Část služeb bude dostupná také pro zákazníky a ukáže jim jak naložit s oblečením, které jim dosloužilo.

The Sane Membrane zdravá membrána

Švýcarsko | dimpora.com

Je až paradoxní, jak outdoorové oblečení, které je navrhováno pro lidi milující přírodu, často právě přírodě značně škodí. Můžou za to škodlivé látky, které oblečení chrání před deštěm a nepříznivým počasím. The Sane Membrane (zdravá membrána) je tady, aby to změnila. Netoxická alternativa je biorozložitelná a svou práci odvede stejně efektivně jako její „předchůdci“. Zdravá membrána ochrání proti žvlům jakýkoliv materiál, do kterého se ve formě mikrovlákná přidá.

Sustainable Sting udržitelná žahavka

Keňa | greennettletextiles.com

Co byste pěstovali na těžko dostupném místě s neúrodnou půdou, kde málokdy zaprší a kam se žádný stroj nedostane? Řešení je snadné – kopřivu dvoudomou, která tam přirozeně roste. Ta přežije téměř všechno, nepožaduje moc slunce ani vody, náročná není ani na půdu. Na oplátku můžou být její

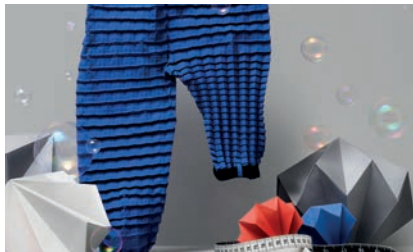
stonky technologií Sustainable Sting přeměněny na materiál podobný lnu. Zbytky po zpracování se využijí dál na výrobu papíru nebo barviv. Kromě toho můžou organické kopřivové farmy vytvořit pracovní místa pro víc jak dvě stě tisíc drobných zemědělců jen v Keni. Organické kopřivové vlákno je skvělou alternativou k těm konvenčním.

Clothes that Grow rostoucí oblečení

Spojené království | petitpli.com

Rodiče se snaží držet krok v každém směru, včetně oblékání svých nejmenších. Ale jelikož každé dítě během prvních 2 let života

prostřídá 7 různých velikostí, čímž růst zdaleka nekončí, potřebuje enormní množství oblečení, které se sotva obleče a už se jde pro nové, o něco větší kousky. Nová technologie nabízí chytré řešení, jak nechat oblečení růst spolu s dítětem, a to v rozsahu velikostí od 9 měsíců až do 4 let. Projekt se inspiroval ve vesmírném inženýrství a v skládání origami. Zajištěna je tak výdrž i pohodlnost oblečení.

Lab Leather laboratorní kůže

Peru | www.leqara.com

Kromě milionů zvířecích životů má produkce kůže na svědomí toxiny a těžké kovy, které při své úpravě vyžaduje a které škodí životnímu prostředí. Veganské alternativy na trhu ale nespĺňují vše, co by pravá kůže hravě zvládla, navíc se v přírodě rozkládají stovky let. To odted' nemusí nutně platit. The Lab Leather (Laboratorní kůže) se derivuje z exotických peruánských rostlin a ovoce, to ji dělá plně biorozložitelnou. Navíc dokáže napodobit prakticky jakoukoli požadovanou texturu kůže, barvu, tuhost nebo tloušťku.

Studie by nikdy nevznikla bez spolupráce mnoha báječných lidí a inspirativních firem. Poděkování zasluží především Soňa Jonášová z INCIEN, Anna Gedda a Slavomíra Barnová ze společnosti H&M za spolupráci na myšlence vzniku tohoto materiálu a dodání některých podkladů.

Dále děkujeme všem, kteří se s námi podělili o svoje vize, zkušenosti a úspěchy při snaze zavádět cirkulární ekonomiku do světa módy. Jmenovitě Lence Vackové, Kamile Vodochodské a všem značkám a organizacím, které nám posloužily jako zdroj dat, materiálů a inspirace.

CIRKULÁRNÍ MÓDA 2

cirkulární ekonomika
jako cesta změny módního průmyslu

© INCIEN, z. ú., H&M Hennes & Mauritz CZ, s.r.o.

Vydáno v Praze v listopadu 2019

Projekt manažer: Kateřina Jaremčuková, Supervize: Ivana Hekerle,
Spolupráce na přípravě textů: Štěpán Vaškevič, Marie Škrdlíková,
Helena Škrdlíková, Korektura: Helena Škrdlíková

Grafické zpracování: Petra Husková, Max Tref

Připravily společnosti

INCIEN, z. ú., Hybernská 998/4, Nové Město, Praha 1, 110 00

H&M Hennes & Mauritz CZ, s.r.o., Václavské náměstí 832/19,

Nové Město, Praha 1, 110 00
